

DESIGNNÆVNETS KENDELSE afsagt den 5. september 2023

i sagsnr. D-2/2022

A
(advokat Johan Løje)

mod

B
(advokat Claus Barrett Christiansen)

I påkendelsen har deltaget fem nævnsmedlemmer: Næstforperson Marianne Lund Larsen og de sagkyndige medlemmer Jørgen Blomqvist, Bent Ole Gram Mortensen, Theis Johnson og Christian Hvidt.

Sagens baggrund og parternes påstande

Sagen angår, om klager, A's stoleserie "X" nyder ophavsretlig og markedsføringsretlig beskyttelse, og om B's "Y"-stoleserie krænker disse rettigheder.

Nævnet har modtaget sagen den 2. november 2022.

Under forberedelsen af sagen har indklagede anmodet Designnævnet om at tage stilling til, om klagen som følge af klagerens replik omfattede flere frembringelser end oprindeligt angivet i klageskriftet i anledning af, at klageren i replikken havde ændret påstanden, der i klageskriftet angik "X-stolen", til i stedet at angå "X"-stoleserien, og om der som følge heraf var anledning til at opkræve yderligere gebyr.

Designnævnets næstforperson traf den 13. april 2023 afgørelse om, at der ikke var anledning til at opkræve yderligere gebyr hos klageren, da klagen fortsat angik selve stolestallets udformning og design, og da klagen herefter ikke fandtes at omfatte andre og yderligere frembringelser end de, der fremgik af klageskriftet.

DESIGNNÆVNET

Sagen har været behandlet mundtligt på et møde i Designnævnet den 5. juli 2023 uden deltagelse af indklagede, B.

B har den 12. april 2023 meddelt ikke at ville deltage i sagens behandling for Designnævnet. Sagen er i overensstemmelse med Designnævnets forretningsordens § 23, stk. 2, behandlet på det foreliggende grundlag.

A har til brug for Designnævnets behandling af sagen fremsendt klageskema, klageskrift med bilag 1 ("X" i forskellige varianter), bilag 2 (Google-udskrift vedrørende "X"), bilag 3 (præsentation af indretning på Gentofte Hospital), bilag 4 (skitser af "X"), bilag 5 (præsentation af C), bilag 6 (advokatbrev af 10. marts 2022), bilag 7 (svarbrev af 18. marts 2022), bilag 8 (advokatbrev af 30. april 2022), bilag 9 (Google-udskrift vedrørende karmstole), bilag 10 (artikel fra Boshop.dk), bilag 11 (artikel fra Finnish Design Shop) og bilag 12 (udskrift fra Ingvarð Christensens hjemmeside) og replik med revideret bilag 1 ("X" i forskellige varianter), bilag 13 (kopi af faktura), bilag 14 (billeder af "Y"), bilag 15 (sammenligning af "X" og "Y") og bilag 16 (mails af 17. oktober 2017).

B har fremsendt svarskema, svarskrift med bilag A (udskrift fra B's hjemmeside), bilag B (udskrift fra A's hjemmeside vedrørende "X"-stoleserie), bilag C (udskrift fra A's hjemmeside vedrørende stole til care-segmentet), bilag D (A's prisliste) og bilag E (udskrift fra D's hjemmeside) og mail af 12. april 2023 med ubilageret vedhæftning (sammenstilling til illustration af de omhandlede stole samt Finn Juhl 109-stolen).

A har nedlagt følgende påstande:

1. A's stoleserie benævnt "X", som gengivet i revideret bilag 1, nyder ophavsretlig beskyttelse.
2. A's stoleserie benævnt "X", som gengivet i revideret bilag 1, nyder beskyttelse mod produktefterligninger efter markedsføringsloven.
3. B's "Y"-serie, som gengivet i bilag 14, udgør en krænkelse af A's rettigheder efter ophavsretsloven og markedsføringslovens regler til "X"-stoleserien.

B har nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse.

Sagens omstændigheder

Af bilag 1 fremgår blandt andet følgende billeder af "X" varianter til hospitaler, henholdsvis med og uden polstring:

DESIGN NÆVNET

"...

..."

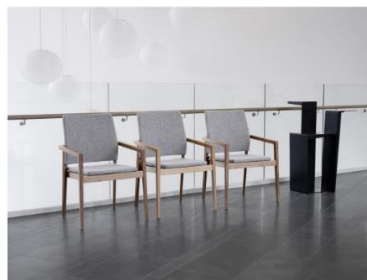
Det er oplyst, at den øverste af de ovenfor nævnte stole (med polstring) ikke har været markedsført eller solgt af A, idet den er produceret specifikt brug for denne sag til

DESIGN NÆVNET

illustration af den meget store lighed, der efter klagerens opfattelse foreligger mellem X-seriens stolestel og Y 1-seriens stolestel. Den nævnte stol fremgår da heller ikke af klagerens prisliste, jf. bilag D.

Af revideret bilag 1 fremgår følgende billeder af "X"-stoleserien:

" ...

..."

Billederne nederst til venstre viser modellen "X 1", jf. bilag D, mens billederne til højre viser modellen "X 2". Designnævnet har forstået klagen således, at den ikke omfatter den sidstnævnte model.

Designnævnet har besigtiget 4 forskellige eksemplarer af X-stolen, henholdsvis med og uden polstring, henholdsvis med ryg over karmen (som varianterne med det lyse og sorte læderindtræk herover, dvs. modellen "X 1") og med ryg flugtende ud i ét med karmen (som varianten med det brune læderindtræk herover, dvs. den model som ikke er markedsført). X-stolen er designet af designteamet D.

Det fremgår af bilag 14, at "Y 1"-stolen, henholdsvis i upolstret og polstret form, fremtræder således:

" ...

Anonymiseret

..."

DESIGNNÆVNET

Designnævnet har fået forevist et eksemplar af Y 1 i en polstret udgave, svarende til varianten herover, dog uden læderindtræk. Y-stolen er designet af C.

Designnævnet har ikke fået forevist Y 1-stolen i den finerede variant.

Forklaringer

Der er afgivet forklaring af D og vidnet E.

D har forklaret blandt andet at han er direktør for A. Han overtog virksomheden i 2008. Han fandt virksomheden interessant, fordi den havde udviklet en fin portefølje af møbler, blandt andet X-stolen som var udviklet i samarbejde med D i 2003. X-stolen sælges fortsat til institutioner og hoteller, fordi det er en veludført stol, der er holdbar og brugervenlig. Dertil er den praktisk, fordi den kan stables.

X-stolen sælges blandt andet via Statens og Kommunernes Indkøbsservice (SKI), hvor man skal igennem en hård udbudsproces for at blive leverandør. Der stilles blandt andet krav om, at stolen har styrke. Stolen er meget brugervenlig, og det er en æstetisk smuk stol. X-stolen spiller smukt ind i omgivelserne i miljøer, hvor der finder intensiv brug sted, blandt andet på Gentofte Hospital og på Munkebjerg Hotel. Stolen bruges også i konferencesale og i receptioner.

A har deltaget i mange møbelfagmesser med X-stolen, herunder i Stockholm og i København.

Der findes forskellige varianter af X-stolen, herunder findes den i en variant med en lille ryg sat ovenpå karmen samt i en variant, hvor ryggen går ned over karmen på samme måde, som på Y 1. Sidstnævnte variant er dog ikke blevet udbudt til salg.

X-stolen sælges på et kontraktmarked, hvor en bestilling kan omfatte op til 1.000 stole, og hvor kunden ofte stiller særlige krav til udformningen. Det gælder for eksempel for kunder som hospitaler og konferencer, som ofte stiller krav om, at stolen skal produceres i forskellige udformninger.

X-stolen sælges også i Japan. Hvis et dansk produkt kan sælges i Japan, så kan man gå ud fra, at der er tale om et produkt i minimalistisk stil.

Selvom man ikke umiddelbart kan forestille sig det, så kan X-stolen stables.

I perioden 2017-2023 har der været en omsætning på ca. 12,3 mio. kr. ved salg af X-stolen omfattende ca. 10.000 stole. Halvdelen af salget af X-stolen omfatter varianten med den høje ryg, og den anden halvdel omfatter varianten med den lave ryg.

DESIGNNÆVNET

Han kender B rigtig godt, idet de to virksomheder ofte er i konkurrence på SKI-området. Han har i en periode på 10 år været formand for J-foreningen, hvorfor han kender de fleste spillere i branchen.

A har tidligere haft en tvist med B i anledning af en efterligning af nogle borde, tegnet af H og I for A. På området for stole er A i direkte konkurrence med B. Hospitalerne efterspørger dansk håndværk og design, da møblerne skal være så solide, at de kan bære personer på op til 150 kg.

X-stolen er resultatet af et fantastisk design fra D. A har i en årrække været alene på markedet for stole til hospitaler og institutioner, indtil Schou Andersen Møbelfabrik A/S i samarbejde med Friis & Moltke producerede en stol, der lignede X-stolen, nemlig Ayo-stolen. A gjorde anskrig over for Ayo-stolen, men stellet på denne stol var ikke en lige så nærgående efterligning af X-stolen, hvorfor A valgte ikke at føre sag om Ayo-stolen.

Han kender C, fordi denne rettede henvendelse til A i 2017 med forslag om samarbejde vedrørende et bord, som A dog ikke ønskede at gå videre med. Det er normalt, at A bliver kontaktet af forskellige designere, som gerne vil samarbejde med virksomheden. C har også besøgt A's showroom og har kendskab til virksomhedens produkter.

Han bestilte Y 1 i to varianter tilbage i maj måned 2023 hos en forhandler, som oplyste, at begge stole ville blive leveret samtidig. Den upolstrede variant af stolen er dog endnu ikke blevet leveret.

Det er korrekt, at Y 1 er stabelbar ligesom også Ayo-stolen er stabelbar. Y 1 findes som nævnt også i en upolstret model.

E har forklaret blandt andet at han oprindeligt er uddannet inden for beklædningsindustrien. Han indgik i 1999 et samarbejde med F, der er uddannet arkitekt fra Arkitektskolen i Århus. Han har siden arbejdet med formgivning af møbler og brugskunst. I 2000 oprettede han og F et fælles studio, D. De har mest koncentreret sig om formgivning af møbler, herunder mange kontormøbler. De har i årenes løb vundet 90 designpriser, herunder i Tyskland og i USA, senest 3 priser i 2023 på en møbelmesse i Chicago.

D indledte et samarbejde med den daværende ejer af A, G, i 2002. Det skete efter, at I, som A indtil da havde haft samarbejde med, meddelte, at han ikke længere kunne påtage sig opgaven at tegne møbler for A. G henvendte sig til deres studio og spurgte, om de ville overtage den rolle, som H og I havde haft hos A.

DESIGN NÆVNET

X-stolen var det første produkt, de designede for A. G ønskede at få en mødestol, der var lidt mere eksklusiv, fordi han var træt af laminerede stole, som på daværende tidspunkt var meget fremherskende i møbelbranchen. På spørgsmålet om, hvem stolen skulle konkurrere med, og hvad den måtte koste, blev det oplyst, at der ikke var nogen direkte konkurrenter, og at stolen måtte koste det, der var nødvendigt.

D skabte en stol, som var unik, dels hos A, dels i det marked, som A virkede i. På daværende tidspunkt var materialet træ et ukendt territorium for ham og F, idet det var deres første møbel, som skulle tegnes i træ. De ville gerne have et produkt, der var så rent og retlinet som muligt, og med så lidt forbrug af materialer som muligt. I starten var karmstellet tyndere, men de gik senere op i dimensionerne, fordi nogle af samlingerne ikke kunne holde. De brugte lang tid på projektet, faktisk flere måneder, da det var en svær opgave, de var blevet stillet.

Det særegne for stolen er, at der er brugt forskellige metoder til at få stellet til at fremstå så let og spændstigt som muligt. Der er et enkelt forløb fra stolens forben over armlænet, der går over i rygkarmen til det andet armlæn. Det var et krav fra A, at stolen skulle kunne stables. De, der først så stolen, kunne ikke gennemskue, at den var stabelbar. På daværende tidspunkt var det ikke almindeligt, at karmstole var stabelbare. Det stiller særlige krav til benenes placering mv. Det forhold, at Y 1 ikke kan stables med en X-stol, beror på ganske få mm's afgørende forskel i dimensioner og vinkler. G ønskede, at stolen skulle have et "skarpt" look. Det var baggrunden for, at karmen blev gjort flad foroven.

X-stolen blev godt modtaget i markedet og har dermed bidraget til D's branding. X-stolen er blandt andet blevet brugt i forbindelse med indretning af restauranter i Japan, som ellers er et kræsent marked. X-stolen har også fundet anvendelse på sygehuse og i offentlige miljøer, herunder på domhuse i Danmark og i udlandet. Stolen har været et vigtigt produkt for både D og for A.

Enhver formgiver ved, at man forholder sig til noget, når man forsøger at skabe nyt. Ideer falder ikke ned fra himlen. X-stolen ligger i god forlængelse af de minimalistiske møbler, som var fremme i 00'erne.

Y 1 ligger ikke i naturlig forlængelse af den oprindelige Y-serie. Den oprindelige serie havde ikke gennemførte ben og arme som i Y 1. Serien havde oprindeligt en bredere og rundere sarg. Den sarg, der er valgt til Y 1, viser, at formgiveren havde kendskab til X-stolen, idet den ligger nært op ad X-stolen. Det forhold, at Y 1 – modsat X-stolen - har runde ben, er ikke afgørende. Det, som man som utrænet eller som forbruger ser, er helheden, og den genkender man. En trænede skønsmand ville nok lægge mærke til flere ting. Han kender ikke andre tilsvarende stole i markedet end Y 1 og dertil Friis & Moltkes Ayo-stol, som blev lavet for 4-5 år siden.

DESIGNNÆVNET

Han orienterede sig på markedet, for at se om der var noget de kunne lade sig inspirere af i forbindelse med fremstillingen af X-stolen. Det gør alle formgivere, når de skal fremstille noget nyt. Han kiggede slet ikke på Finn Juhls 109 karmstol i forbindelse hermed.

Parternes synspunkter

A har i det væsentligste gjort gældende, at X-stolen i sin helhed, såvel som det udviklede stel, er beskyttet efter ophavsretslovens § 1 og markedsføringslovens § 3.

Klagen går på de to konkrete X-stole, som har været forevist for Designnævnet, henholdsvis med og uden polstring, idet det gøres gældende, at de to foreviste stole er illustrative for X-stolen i sin helhed og navnlig for stolestellet som sådan. Temaet for denne sag er således de fælles fremtoningsmæssige elementer i X-stoleserien, der konkret giver sig til kende i de konkrete stole, der fremgår af det reviderede bilag 1.

X-stolen og de enkelte elementers fremtoning er ikke udelukkende funktionelt betinget, men indeholder en lang række detaljer, som er udtryk for kreative valg, jf. ophavsretslovens § 1.

X-stolens stel udgør i sig selv en kreativ frembringelse baseret på designernes frie valg, hvorfor denne væsentlige del af stolen selvstændigt er beskyttet af ophavsretslovens § 1. Stellet fremstår som en selvstændig del af den samlede stol, ligesom det besidder særlige træk, som afsondret fra det samlede stoledesign kan nyde beskyttelse på linje med bordbenene på PH-bordet og andre karakteristiske møbeldele, jf. UfR 1992.909 SH.

X-stolen har endvidere kommerciel adskillelsesevne, jf. markedsføringslovens § 3, i kraft af dens karakteristiske ramme, som sammen med placeringen af sæde og ryglæn giver et stringent og minimalistisk udtryk, der gør den let genkendelig.

X-stolen var nyskabende ved introduktionen i 2003 i forhold til sin stabelbarhed, og der fandtes på daværende tidspunkt ingen tilsvarende fuldtræsstole af denne type, som kunne stables på samme måde, som det kendes fra moderne stabelstole. Denne funktion var opnået ved at nytænke og nykonstruere designet med hensyn til benenes hældning, ryglæn, forben, sæde og bagbenenes placering. Idéen er fuldstændig kopieret i "Y 1"-stolen i form af et smalt, rektangulært, højtplaceret, polstret ryglæn, og et bredt luftspænd mellem ryglæn og sæde. På samme måde er ryglæn fastgjort med det yderste af den nedre brede side på vangen, som er bredere end ryglænet og skaber luft omkring armlæn og ryglæn. Vangen går ud i en 90 graders samling med stolens armlæn, og der er et polstret sæde, hvor den yderste vange er bredere end sædet og mødes med stolebenene, som skaber luft omkring sædet. Der er endvidere en glidende overgang mellem armlæn og ben og tilnærmelsesvis samme vinkler på armlæn, stoleben og sæde.

DESIGNNÆVNET

Foruden udviklings- og tilpasningsarbejdet, har A haft en betydelig omsætning på X-stolen siden dens fremkomst, hvilket skyldes en aktiv markedsføringsindsats, der ud over at være rettet mod det almindelige forbrugersegment også har været rettet mod kontraktmarkedet, herunder hospitalsvæsenet.

B's "Y 1" i de i bilag 14 gengivne versioner krænker rettighederne til X-stoleserien, herunder krænker stellet på "Y 1" særskilt stellet på X-stolen efter ophavsretsloven og markedsføringsloven.

Der foreligger desuden en klar konkurrencesituation mellem parterne, idet begge er møbelproducenter, som henvender sig til det danske marked med et produkt, der er direkte substituerbart. Dertil sælges "Y 1"-stolen for omkring 4.700 kr. + moms, hvor X-stolen sælges for omkring 6-7.000 kr. + moms. Det er således tydeligt, at B ved et nær identisk design og en lavere prissætning forsøger at erhverve sig del af det aftagermarked, som A siden 2003 har arbejdet på at opbygge for X-stolen.

C, der designede "Y 1"-stolen, var udmærket bekendt med A og dennes design før udviklingen af "Y 1", idet han allerede i 2017 præsenterede designs for A, som A afviste at sætte i produktion, da de lignede andre af D udviklede designs. "Y 1" udgør derfor en ulovlig produktefterligning.

B har (i svarskriftet) i første række gjort gældende, at A's påstande er for uklare og upræcise til, at der kan træffes afgørelse, idet bilag 1 og påstandene omfatter blandt andet en version af X-stolen, som ikke eksisterer. A savner retlig interesse i relation til påstand 1 og 2, idet Designnævnet alene kan bedømme et retligt forhold i relation til sagens parter, ligesom påstand 3 ikke tager højde for, at "Y 1" produceres og sælges i alle tænkelige dimensioner og udformninger.

B har i anden række gjort gældende, at X-stolen hverken er produceret eller solgt, hvorfor ophavsretslovens manifestationskrav ikke er opfyldt, og dermed nyder X-stolen ikke beskyttelse efter dette regelsæt. X-stolen er desuden ikke udtryk for ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse.

Det er ikke korrekt, at der før "Y 1" ikke fandtes andre stole på det danske marked, som ligger tæt på X-stolens design. "Y 1" tager afsæt i dansk møbeldesign og trækker referencer tilbage til danske møbelklassikere fra 1950'erne og 1960'erne. Der kan peges på en række stole med drejede koniske ben, buet let svævende sæde og buet ryg monteret på rygstøtte forbundet med arme. Tilsvarende trækker "Y 1"'s detalje ved samling mellem arm og forben referencer til danske møbelklassikere. Det er derfor svært at se, hvor "X" skulle være skelsættende i design og adskille sig i fremtoning i forhold til andre stole på markedet, da

DESIGN NÆVNET

den i lighed med "Y 1" bygger på en konstruktion, som er kendt siden 1950'erne. Der, hvor "X" adskiller sig fra "Y 1", er dens stramme minimalistiske referencer til japansk designstil, hvilket "Y 1" på ingen måde har referencer til.

"Y 1" og "X" har forskellige dimensioner og vinkler på ben, armlæn, ryg og sæde. "Y 1" har formspændt sæde med luft mellem bagkant af sæde og bagsærg, mens X-stolens sæde går helt til bagsærg. Ryglænet på "1" er monteret på underside af rygstøtte, mens X-stolen har ryg monteret oven på rygstøtten. Armlæn og forben samles med en "pibe"-samling, som er gennemgående i hele "Y"-familien. "Y 1" har runde ben, som giver et andet udtryk, og har markant anderledes samlinger ved forben/armlæn, bagben/rygstøtte og sidesærg/bagsærg. "Y 1" understøtter i sit design gamle traditionelle snedkertraditioner med fokus på æstetik og harmoni frem for et meget minimalistisk designudtryk og prisbillig konstruktion/produktion. "Y 1" og "X" kan ikke stables med hinanden, da bagben rammer arm og sæde, og der er ikke sammenfald i dimensioner.

A har ikke dokumenteret, endsige sandsynliggjort, at X-stolen besidder den fornødne markedsposition til at kunne nyde beskyttelse efter markedsføringslovens § 3. A har intet fremlagt i relation til dokumentation af en beskyttelsesværdig markedsposition foruden det udokumenterede postulat vedrørende den samlede omsætning på X-stolen i perioden 2016-2022. Endvidere har A ikke fremlagt dokumentation af den påståede "aktive markedsføringsindsats" af X-stolen. X-stolen i den påberåbte udformning har aldrig været markedsført eller solgt, hvorfor stolen ikke kan besidde en markedsposition. Stolen har desuden ikke den fornødne grad af kommerciel adskillelsesevne for at nyde beskyttelse efter markedsføringsloven, og det bestrides, at stolen er velkendt i Danmark.

Selv om det måtte lægges til grund, at A's X-stol nyder beskyttelse efter ophavsloven, foreligger der ikke en krænkelse heraf. A har ikke dokumenteret, at han er indehaver af påtaleretten, og der foreligger ikke de fornødne objektive lighedspunkter mellem stolene. "Y 1"-stolen er designet uden kendskab til X-stolen, og der er således ikke tale om en kopi eller en tilstræbt og bevidst efterligning.

Der foreligger ligeledes ikke en krænkelse af eventuelle rettigheder efter markedsføringsloven, da der ikke er tale om en bevidst eller tilstræbt produktefterligning. Beskyttelsen af brugskunst er meget snæver og begrænser sig til slaviske efterligninger. Helhedsindtrykket for "Y"-stolen adskiller sig helt overordnet og grundlæggende fra helhedsindtrykket for X-stolen, og parterne konkurrerer ikke om det samme marked for stole, idet B målretter sine produkter mod aftagere, hvis behov og tilværelse nødvendiggør, at møblerne tilpasses efter aftagernes unikke behov. B's møbler er derfor målrettet en særlig del af care-segmentet, mens A's møbler markedsføres mod det generelle danske møbelmarked og til aftagere og brugere, som blot efterspørger et møbel i den eneste

DESIGNNÆVNET

tilgængelige dimension, som møblet produceres i. Der er ved markedsføring af "Y"-stolen derfor ikke sket en fortrængning af "X"-stolens påståede markedsposition.

Nævnets begrundelse og resultat

Designnævnet bemærker indledningsvis, at nævnet ikke har fundet grundlag for at afvise sagen eller for helt eller delvist afvise A's påstande som følge af disses formulering.

Sagen angår i første række, om X-stoleserien, som gengivet i bilag 1 og det reviderede bilag 1, er beskyttet efter ophavsretsloven og markedsføringsloven. Hvis stoleserien er beskyttet efter mindst et af disse regelsæt, skal der tages stilling til, om B har krænket A's rettigheder ved at have markedsført og solgt Y 1-stoleserien, som gengivet i bilag 14.

Nævnets vurdering foretages alene på baggrund af de oplysninger, der fremgår af det materiale, som parterne har indsendt, og de oplysninger, der er fremkommet under den mundtlige forhandling.

Det bemærkes i den forbindelse, at Designnævnet har modtaget kopi af de skitser, som er udarbejdet af D til brug for fremstilling af X-stolen, og at nævnet ikke har modtaget tilsvarende tegninger eller skitser vedrørende forlægget til Y 1.

Designnævnet har fået forevist i alt fire X-stole, herunder de to stole, henholdsvis X-stolen med polstring benævnt X 1 jf. Bilag D, og samme stol med sæde og ryg i finer og således uden polstring, som påstås at være krænket af Y 1-stolen.

Klageren har oplyst, at X-serien er karakteriseret ved, at stolene anvender samme unikke stel, og at stolene herefter tilpasses i forhold til polstring, form på ryg og eventuelt valget af polstring. Det er endvidere oplyst, at X-stolen findes i flere varianter, og at X-stolens fremtoning udvikles løbende i forhold til hospitalernes (og andre kunders) kravspecifikationer.

Selvom klagen konkret angår to bestemte stole, er det klagerens synspunkt, at det er X-stoleserien som helhed, og navnlig det udviklede stel, som går igen i samtlige stole, der er ophavsretligt beskyttet, idet stellet i sig selv udgør en kreativ frembringelse baseret på designerens frie valg.

Designnævnet finder anledning til at præcisere, at nævnet alene har taget stilling til, om de to konkrete stole, som er forevist for nævnet, og som påstås at være krænket af Y 1, har beskyttelse efter ophavsretsloven og markedsføringsloven.

Beskyttelse efter ophavsretsloven

DESIGN NÆVNET

Designnævnet lægger efter det oplyste til grund, at X-stoleserien er designet af D og markedsført og solgt af A i flere varianter siden 2003.

Efter ophavsretslovens § 1, stk. 1, har den, som frembringer et litterært eller kunstnerisk værk, ophavsret til værket, og dette gælder blandt andet, når det fremtræder som et værk af brugskunst. Idéer nyder ikke ophavsretlig beskyttelse.

Ifølge EU-Domstolens praksis vedrørende blandt andet direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet ("Infosoc-direktivet") kan en genstand kun kvalificeres som et værk i ophavsretlig forstand, hvis den er original i den forstand, at den er ophavsmandens egen intellektuelle frembringelse. For at en genstand kan anses for original, er det både nødvendigt og tilstrækkeligt, at den afspejler ophavsmandens personlighed ved at give udtryk for dennes frie og kreative valg. Genstanden skal desuden kunne identificeres tilstrækkeligt præcist og objektivt, og kvalificeringen som værk er forbeholdt de elementer, der er udtryk for ophavsmandens intellektuelle frembringelse.

Ved vurderingen af, om D's frembringelse nyder ophavsretlig beskyttelse, skal det således bedømmes, om de X-stole, som er omfattet af klagen, bærer præg af at være designernes egen intellektuelle frembringelse.

Frembringelsen må efter nævnets opfattelse beskrives som brugskunst.

X-stolen er i sit overordnede formsprog karakteriseret af karmforløbet, der fra armlænene i en tilnærmelsesvis 90 graders vinkel videreføres i rygekarmen, hvor oven på - som noget karakteristisk for stolen - er monteret en polstret/fineret rygstøtte. Denne konstruktion giver et stort frirum mellem karmforløbet og sædekonstruktionen og understreger de enkelte elementers spinkle dimensionering. Sædet hviler af på henholdsvis for- og bagsprosse, der er forbundet med to sidesprosser. Bagbenene og herunder sædebredden er som følge af stabelfunktionen trukket ind i forhold til forbenene, hvilket muliggør en stabling. Stolens enkelte designelementer, herunder karmforløbet, og ben- og sædekonstruktionen fremstår med et stramt og minimalistisk udtryk karakteriseret af elementernes skarpskårne kanter, geringsamlingerne ved forben, armlæn og karmstykke samt stolens fire tilspidsede ben.

Ved udformningen af stolestellet er der anvendt kendte designelementer og teknikker, herunder selv stableprincippet, men Designnævnet finder, at der ved udformningen af X-stolen, er truffet en række frie og kreative valg. Udformningen af X-stolen har utvivlsomt - navnlig i forhold til ønsket om at stolen skulle være stabelbar - voldt designmæssige udfordringer i relation til vinklingen af ben, sæde og arme samt rygstøttens specielle anbringelse og det overordnede ønske om en slank dimensionering. Udformningen må

DESIGNNÆVNET

anses for sket på en selvstændigt skabende måde, som klart har frigjort stolen fra det, der naturligt er en konsekvens af de begrænsninger, som knytter sig til de valgte funktioner.

X-stolen benævnt "X 1" og samme stol i fineret udgave, herunder selve stellet, som gengivet i bilag 1 og i revideret bilag 1, anses på denne baggrund af Designnævnet for at være resultatet af D's egen intellektuelle indsats, og nyder derfor ophavsretlig beskyttelse.

Beskyttelse efter markedsføringsloven

Efter markedsføringslovens § 3, stk. 1, skal erhvervsdrivende udvise god markedsføringsskik under hensyntagen til forbrugere, erhvervsdrivende og almene samfundsinteresser. Bestemmelsen beskytter blandt andet mod produktefterligninger.

Det er en betingelse for beskyttelse mod produktefterligninger efter markedsføringsloven, at det pågældende produkt har særpræg. Ved bedømmelsen af, om et produkt har en tilstrækkelig grad af særpræg, skal der lægges vægt på blandt andet, om produktets fremtoning er udtryk for en udviklingsindsats, og om det har en stilling på markedet, der gør, at kundekredsen kan adskille det fra andre produkter.

Klageren har ikke fremlagt dokumentation for stoleseriens markedsmæssige position eller tilstedeværelse på markedet, udover de fremlagte udklip fra internettet i form af Google-søgninger samt klagerens egne præsentationer, ligesom der heller ikke er fremlagt omsætningstal, udover en enkelt faktura fra 2016 vedrørende salg af 12 stk. X-stole. Det er oplyst, at stoleserien har været igennem en udbudsproces hos SKI, hvilket har ført til, at A med denne stol er blevet leverandør til SKI. Stoleserien har efter det oplyste navnlig sin udbredelse indenfor det såkaldte "care"-segment og på kontraktmarkedet, hvor der indgås kontrakter om levering af mange stole på én gang, ofte med en bestemt udformning af stolen, som er efterspurgt af kunden.

Uanset at der ikke forligger præcise omsætningstal eller dokumentation for den markedsmæssige position, finder Designnævnet – blandt andet efter forklaringen fra D - at kunne lægge til grund, at A i perioden fra 2017 - 2023 har haft en omsætning af stolene i millionklassen.

Designnævnet finder på denne baggrund og i øvrigt efter det ovenfor anførte om stoleseriens fremtræden, at D's frembringelse, X-stolen benævnt "X 1", har et sådant særpræg og stilling i markedet, at den er beskyttet mod nærgående efterligninger efter markedsføringslovens § 3, stk. 1.

Krænkelser af A's rettigheder

X-stolen er et funktionsbestemt produkt skabt i et funktionalistisk formsprog. Den ophavsretlige beskyttelse kan derfor kun angå de formelementer, der ikke er en nødvendig

DESIGNNÆVNET

følge af den konstruktive idé. Den ophavsretlige beskyttelse er således begrænset til meget nærgående efterligninger.

Om der foreligger en krænkelse af ophavsretten må herefter bero på, om det formmæssige design hos Y 1, som den potentielt krænkende stol, indebærer en tilstrækkelig frigørelse fra det særegne ved X-stolens udformning, hvorunder ikke regnes formelementer der udelukkende er en følge af stolens funktion.

Sammenligningen beror således på en helhedsbedømmelse baseret på de formelementer, der er særegne for X- stolen, og som har betinget den ophavsretlige beskyttelse.

Begge stole er såkaldte karmstole, dvs. en stol hvor armlænenes formforløb fortsættes direkte over i ryggarmen. En sådan stol ses ofte kombineret med en rygstøtte der afbøder ryggarmens hårdhed. Dette ses eksempelvis ved stolen FJ109 af Finn Juhl fra 1940'erne.

Det særegne ved X-stolen som forevist er det stramme, visuelle indtryk, som navnlig opstår på grund af de slanke og kantede sprosser, de tilspidsede ben, sædet der løber i hele stolens dybde, samt armlænet der fortsættes direkte i ryggarmen, hvor ovenpå rygstøtten er monteret. Det designmæssige særpræg og dermed den ophavsmæssige beskyttelse må navnlig anses for knyttet til kombinationen af disse elementer.

Nævnet finder imidlertid, at der foreligger en række designmæssige elementer, der påvirker identitetsoplevelsen, og som er egnede til at differentiere produkterne fra hinanden. Y 1 har ikke X-stolens stramme og minimalistiske udtryk og adskiller sig på afgørende punkter navnlig fra X-stolen ved, at forben og armlæn, selvom de også går ud i et som på X-stolen, har en væsentlig forskellig samling, at ryglænet som et fast element går ned over ryggarmen, at stolen har runde koniske ben, og at sædet ikke kun er krummet, men også stikker ud foran forbenene og samtidig slutter før bagsprossen, hvorved denne fremstår synlig og markant.

Begge stole fremstår med smallere afstand mellem bagben end forben og sædet trukket fri af armenes forløb. Dette er dog en direkte følge af stolens stabelbare funktion og baseret på et alment brugt konstruktionsprincip for en sådan type stabelstol. Begge stole har et markant tilnærmelsesvis 90 graders knæk i overgangen mellem arme og ryggarm. Dette formudtryk kan dog genfindes i tidligere omtalte stol FJ109 fra 1940'erne tegnet af Finn Juhl.

Designnævnet finder ikke, at designerens eventuelle forhåndskendskab til X-stolen kan betragtes som andet end almindeligt markeds-kendskab. Designnævnet bemærker endvidere, at kontraktmarkedet er præget af omfattende funktionsbestemte krav. Det bemærkes, at X-stolen i det væsentlige er beregnet for kontraktmarkedet, mens Y-stolen

DESIGNNÆVNET

fremtræder på en måde, hvor den kan sælges på såvel kontraktmarkedet som på det almindelige møbelmarked.

Efter en samlet vurdering af de fremhævede forskelle finder nævnet, at Y 1 ved en helhedsbedømmelse baseret på de formelementer, der er særegne for X-stolen, ikke kan anses som en slavisk eller meget nærgående efterligning af X-stolen.

Designnævnet finder herefter, at Y 1 ikke udgør en krænkelse af den omtvistede X-stol, benævnt "X 1", herunder selve stellet, hverken efter ophavsretsloven eller markedsføringsloven.

Nævnet har i relation til beskyttelsen efter ophavsretslovens § 2, stk. 1, lagt vægt på, at det afgørende ved bedømmelsen er, om de beskyttede formelementer ved X-stolen genfindes i Y-stolen. På denne baggrund og henset til de formgivningsmæssige elementer, der er nævnt ovenfor, finder nævnet, at stolene ikke ligner hinanden på en sådan måde, at den, der oplever dem, får samme helhedsindtryk.

I relation til markedsføringsloven har nævnet lagt vægt på, at Y-stolen henset til de designmæssige forskelligheder og forhold, der er fremhævet ovenfor, ikke fremstår som en nærgående efterligning af X-stolen, hvorfor B ikke kan anses for at have handlet i strid med god markedsføringsskik.

Som følge heraf

konkluderes:

A's stolen benævnt "X 1" i henholdsvis polstret og fineret udgave som gengivet i bilag 1 og det reviderede bilag 1, nyder ophavsretlig beskyttelse.

A's stolen benævnt "X 1" i henholdsvis polstret og fineret udgave som gengivet i bilag 1 og det reviderede bilag 1 nyder beskyttelse mod produktefterligninger efter markedsføringsloven.

B's "Y"-stoleserie, som gengivet i bilag 14, krænker ikke A's stoleserie benævnt "X 1" i henholdsvis polstret eller fineret udgave som gengivet i bilag 1 og det reviderede bilag 1.

Marianne Lund Larsen

Marianne Lund Larsen

Næstforperson